
Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/1586-3
Saksbehandler Berit Weiby Gregersen

Utvalg	Møtedato
Kommunestyret	19.06.2025

Høringsuttalelse - Helhetlig omstilling av effektivisering av tannhelsetjenesten i Agder

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Tannklinikken i Risør må beholdes i Risør sentrum. Forslaget om ny tannklinikkstruktur vil være negativt for:
  - innbyggerne i Risør
  - særlig negativt for sårbare grupper i befolkningen
  - kommunens økonomi og tjenester
  - sentrumsutviklingen i kommunene øst i Agder.
2. Dersom fylkeskommunen må gjøre strukturendringer på bakgrunn av fremtidige krav om innsparinger, mener kommunestyret at Akland vil være en bedre plassering for en fremtidig felles tannklinikk for et flertall av innbyggerne øst i Agder.
3. Kommunestyret støtter fylkeskommunens øvrige arbeid med å videreutvikle gode offentlige tannhelsetjenester i Agder gjennom arbeidet med ny Tannhelsestrategi, nye innsatsområder og digitalisering

Vedlegg

Særutskrift - Høring - Helhetlig omstilling og effektivisering av tannhelsetjenesten i Agder - Behandling i Råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse

Sammendrag

Agder fylkeskommune skal behandle sak om helhetlig omstilling og effektivisering av Tannhelsetjenesten i Agder i fylkestinget 21. oktober. Saken er sendt på høring, med høringsfrist 22. august. Agder fylkeskommune oppgir at formålet med omstillingsprosessen er å *«levere gode offentlige tannhelsetjenester til våre egder med effektiv ressursbruk innenfor stadig mindre økonomisk handlingsrom»*.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at Fylkestinget vedtar å blant annet redusere antall tannklinikker fra dagens 28 tannklinikker til 10, hvor tannklinikkene i Risør, Gjerstad, Vegårshei, Tvedestrand og Åmli vil erstattes med en felles tannklinikk. Fylkeskommunen har brukt Grenstøl som det geografiske målepunktet for den anbefalte klinikkstrukturen. Konkret lokalisering er ikke endelig vurdert i saken.

Fylkeskommunedirektøren foreslår følgende vedtak i fylkeskommunens saksframlegg som følger høringen:

1. Fylkestinget tar dagens situasjon til orientering, og forkaster nullalternativet
2. Fylkestinget godkjenner ny tannhelsestrategi for 2025–2028
3. Fylkestinget godkjenner fremlagt forslag til ny formålstjenlig tannklinikkstruktur
4. Fylkestinget godkjenner fremlagt anbefalinger til nye innsatsområder
5. Fylkestinget tar DigiDOT-prosjektet til orientering

Kommunedirektøren mener den foreslåtte effektiviseringen av tannhelsetjenesten vil få svært negative effekter for brukerne av tannhelsetjenesten som er bosatt i Risør.

Bakgrunn

Agder fylkeskommune har ansvar for den offentlige tannhelsetjenesten i fylket og skal sørge for at tannhelsetjenester, herunder spesialisttjenester, i rimelig grad er tilgjengelige for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i Agder.

Den offentlige tannhelsetjenestens samfunnsoppdrag er å fremme tannhelsen i befolkningen, organisere forebyggende tiltak og gi et regelmessig og oppsøkende tannhelsetilbud til prioriterte grupper pasienter.

Fylkestinget har vedtatt å redusere budsjettet for Agder fylkeskommune med totalt 144 mill. kroner fra 2027. For å følge opp vedtaket er det igangsatt en større omstillingsprosess for Agder fylkeskommune, blant annet innen tannhelsetjenesten i Agder.

Formålet med omstillingsprosessen er å *«levere gode offentlige tannhelsetjenester til våre egder med effektiv ressursbruk innenfor stadig mindre økonomisk handlingsrom»*. En tverrfaglig arbeidsgruppe har utarbeidet beslutningsunderlaget som nå er sendt på høring. Det har vært interne medvirkningsprosesser i arbeidet, og ansattrepresentanter og arbeidsgiver er enige om fem forslag til helhetlig omstilling og effektivisering av tannhelsetjenesten i Agder. På bakgrunn av uttalelse fra Østre Agder interkommunale politiske råd til saken, vedtok fylkesutvalget i møtet 13.05.2025 å utsette saken til behandling i fylkestinget i oktober, og at saken sendes på høring til kommunene med regionrådene på kopi. Høringsfristen ble satt til 22. august.

Saksopplysninger

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak i saken til Fylkestinget i Agder fylkeskommune innebærer i hovedtrekk følgende endringer i tannhelsetjenesten i fylket:

Tannklinikker i Agder

Tannhelsetjenesten i Agder er organisert som en virksomhet i Agder fylkeskommune og har 28 tannklinikker i 23 av fylkets 25 kommuner. (Det er ikke tannklinikk i Hægebostad og Åseral). Det er fire tannklinikker i Kristiansand, og to i Arendal og Lyngdal. 19 av tannklinikkene er åpne fem dager i uka, mens de resterende ni har åpent en til to dager pr uke (eller mindre). Disse klinikkene bemannes av ansatte fra nærliggende klinikker (ambuleringsklinikker). Per i dag er tannklinikken i Birkeland, Gjerstad og Bygland midlertidig nedstengt og det avventes nye lokaler som tilfredsstiller dagens krav til en tannklinikk. Vegårshei og Iveland tannklinikk er nyoppusset i 2024.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at antall tannklinikker i Agder reduseres til 10 tannklinikker.

Begrunnelsen for den store reduksjonen av tannklinikker er at behovet for tannhelsetjenester i befolkningen er i endring, i hovedsak grunnet befolkningsutvikling og demografi, helsetilstand og behandlingsbehov. Dette har igjen stor påvirkning på utviklingen av den regionale tannhelsetjenesten og stiller andre krav til kompetanse. Samtidig tilspisser konkurransen om arbeidskraften seg, særlig innenfor helse og omsorg, og det er viktig at tannhelsetjenesten i Agder kan tilby attraktive arbeidsplasser. Omstruktureringen er også begrunnet med fylkestingets vedtak om å redusere budsjettet for Agder fylkeskommune med totalt 144 mill. kroner fra 2027.

I Risør er det i dag en tannklinikk med seks årsverk, hvorav tre tannleger, en tannpleier og to tannhelsesekretærer. Fylkeskommunen leier lokaler til tannklinikken av Risør kommune i Tjenngata 9.

I forslaget til effektivisering av tannhelsetjenesten foreslås det at tannklinikkene i Risør, Gjerstad, Vegårshei, Åmli og Tvedestrand samlokaliseres til en klinikk med syv behandlingsrom og 12 – 15 ansatte. Det geografiske målepunktet for utredningen er Grenstøl.

Fylkeskommunen har i dag leieavtaler i Risør og Tvedestrand med 12 måneders oppsigelsestid. Tannklinikken på Vegårshei er nyoppusset og har en avtale frem til 2034. Tannklinikken i Åmli har en avtale til 2029. Det er ingen avtale knyttet til tannklinikk i Gjerstad per i dag. Fylkeskommunen foreslår at planlegging av ny klinikk kan igangsettes for hurtigst mulig etablering, og man må evt. kjøpe seg ut av avtalen med Vegårshei og Åmli

Ny tannhelsestrategi, nye innsatsområder og digitale verktøy

En annen viktig del av omstillingen og effektiviseringen er utarbeiding av ny tannhelsestrategi for perioden 2025-2028, utredning og uttesting av fem nye innsatsområder og deltagelse i et nasjonalt digitaliseringsprosjekt (DigiDOT) om digitale verktøy for bedre samarbeid med andre tjenester i det offentlige helsevesenet.

Tannhelsestrategien inneholder fire hovedmål:

1. Vi setter pasienten i sentrum
2. Vi skal levere gode og likeverdige tjenester
3. Vi satser videre på helsefremming og folkehelsearbeid
4. Vi skal være en attraktiv arbeidsplass

De nye innsatsområdene som tannhelsetjenesten i Agder ønsker å utrede og teste er:

- Utvidede åpningstider
- Pasientgrunnlag uavhengig av kommunegrenser
- Kontaktsenter med samordnet timebok
- Offentlig-privat kapasitetssamarbeid
- Kunnskaps- og behovsdrivet pasientoppfølging

Høringen

Fylkeskommunen ønsker at man i høringen vurderer fordeler og ulemper knyttet til hvordan man kan sikre gode, likeverdige tannhelsetjenester til innbyggerne på Agder, og stiller følgende spørsmål:

1. Hvordan vurderes dagens situasjon med tilhørende nullalternativ å sikre gode, likeverdige tannhelsetjenester, pasientsikkerhet, sterke fagmiljø og et godt arbeidsmiljø for ansatte?
2. Hvordan vurderes ny Tannhelsestrategi for 2025-2028 å sette retning for gode og likeverdige tannhelsetjenester for innbyggerne på Agder?
3. På hvilke måter kan forslag til ny tannklinikkstruktur bidra til gode og likeverdige tannhelsetjenester, med faglig sterke fagmiljøer i hele Agder?
4. Hvordan bidrar de anbefalte de nye innsatsområdene til å bidra til gode og likeverdige tannhelsetjenester, med faglig sterke fagmiljøer i hele Agder?
5. Hvordan vil DigiDOT-prosjektet bidra til å sikre gode og likeverdige tannhelsetjenester til innbyggerne på Agder?

Fylkeskommunens saksframlegg sammenfatter hele saken, og hvert av vedtakspunktene har et dedikert vedlegg som beslutningsunderlag. Saksframlegg og vedleggene kan leses her på Agder fylkeskommune sin side:

[elnnsyn - Helhetlig omstilling og effektivisering av tannhelsetjenesten i Agder – Råd for personer med funksjonsnedsettelse i Agder \(14.05.2025\) – Politisk sak](#)

Fylkeskommunen har også etablert en temaside om saken: [Tannhelse i Agder - Agdertall](#)

Økonomiske konsekvenser

En av årsakene til ønsket om omstilling er at fylkeskommunen selv skal redusere sitt budsjett med 144 mill. kroner, men fylkeskommunen har ikke gjort noen vurderinger av hvilke økonomiske

konsekvenser endringen i tannklinikkstrukturen vil få for kommunene i Agder. Fylkeskommunen kan dekke skyssutgifter for noen pasientgrupper, men dekker i dag ikke utgifter for ledsagere for de pasientene som trenger det. Det vil dermed påløpe en økt utgift for kommunen som må bruke mer ressurser på å følge pasienter som mottar nødvendig helsehjelp fra kommunen når reiseveien, og dermed tidsbruken, blir lengre.

Vurderinger

Kommunedirektøren gir først en vurdering basert på fylkeskommunens spørsmål i høringen, før andre problemstillinger rundt forslaget om helhetlig omstilling og effektivisering av tannhelsetjenesten drøftes.

1. Hvordan vurderes dagens situasjon med tilhørende nullalternativ å sikre gode, likeverdige tannhelsetjenester, pasientsikkerhet, sterke fagmiljø og et godt arbeidsmiljø for ansatte?

I dag er det et godt fagmiljø ved tannklinikken i Risør, den er knyttet sammen med de andre tannklinikkene i regionene og har felles avdelingsleder som er lokalisert i Tvedestrand. Kommunedirektøren mener at det vil være fullt mulig å drive gode og likeverdige tannhelsetjenester med dagens struktur. Det vi kreve gode interne rutiner og strukturer i fylkeskommunen, med faglig utvikling og tilrettelegging for utvikling innenfor fylkets tannhelsetjeneste. Med den nye tannhelsestrategien og de nye innsatsområdene som beskrives, vil en god tannhelsetjeneste være fullt mulig å videreføre innenfor dagens struktur.

2. Hvordan vurderes ny Tannhelsestrategi for 2025-2028 å sette retning for gode og likeverdige tannhelsetjenester for innbyggerne på Agder?

Kommunedirektøren mener den nye tannhelsestrategien setter gode mål for videreutvikling av tannhelsetjenesten i Agder, og mener det vil være et viktig arbeid fremover å jobbe sammen for at tannhelsetjenesten kan knyttes tettere til resten av helsevesenet, både det kommunale og det statlige, for å få en mer helhetlig, effektiv og tryggere tilnærming til pasientenes behov for tannhelsetjenester.

3. På hvilke måter kan forslag til ny tannklinikkstruktur bidra til gode og likeverdige tannhelsetjenester, med faglig sterke fagmiljøer i hele Agder?

Kommunedirektøren anser at en omstrukturering som beskrevet i saken vil gi gode faglige miljøer i de 10 tannklinikkene. Det er kjent fra mange ulike sektorer at større fagmiljøer er stimulerende for ansatte og bidrar til styrkede fagmiljøer. Kommunedirektøren vil likevel påpeke at dette er fullt mulig å få til også når tannklinikkene har flere lokasjoner. Tannhelsetjenestene er organisert under en samlet enhet i fylkeskommunen, og de ulike tannklinikkene er videre organisert i 11 avdelinger, med hver sin avdelingsleder. Avdelingsleder for tannklinikken i Risør er i dag lokalisert i Tvedestrand. Etter kommunedirektørens vurdering gir også denne strukturen gode muligheter for faglig samarbeid og faglig utvikling for de ansatte.

3.1 Folkehelse og levekår

Selv om færre og større tannklinikker vil tilby likeverdige tjenester, er kommunedirektøren bekymret for at disse tjenestene risikerer å ikke nå ut til de mest sårbare gruppene i befolkningen når det blir en større terskel å komme til tannklinikken for disse gruppene. Agder skårer dårlig på folkehelse og levekår i forhold til landsgjennomsnittet. I Risør har vi i Folkehelseoversikten fra 2024 satt følgende hovedutfordringer:

- Det er høyere andel barn i lavinntektsfamilier og flere med lavt utdanningsnivå. Andelen flyktninger og innvandrere er økende.
- Det er en høy andel med psykiske plager, og spesielt tallene fra UngData gir grunn til bekymring.
- Det er en høy andel personer utenfor arbeidsmarkedet (arbeidsledige og uføre) og en høy og økende andel eldre.

Kommunedirektøren er sterkt bekymret for at den foreslåtte omstruktureringen av tannklinikkstrukturen i Agder vil virke negativ for folkehelsen i befolkningen i kommunen, og at det

vil virke i direkte strid med formålet i folkehelseloven som er: «... å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse.

Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.»

Det er en bekymring at de i befolkningen som har størst behov for den offentlige tannhelsetjenesten også er de som får problemer med å benytte seg av tjenesten når terskelen til å benytte den blir høyere.

En lengre reisevei til tannklinikken vil også være negativt for alle brukerne av den offentlige helsetjenesten. Det vil kreve at foreldre må ta fri fra jobb i en lengre periode for å følge barna, og skolebarn og -ungdom må ta lengre fri fra undervisningen. Selv om det kan bli mer kveldsåpent vil mange pasienter måtte bruke tannklinikken i arbeidstiden.

4. Hvordan bidrar de anbefalte de nye innsatsområdene til å bidra til gode og likeverdige tannhelsetjenester, med faglig sterke fagmiljøer i hele Agder?

Kommunedirektøren mener de beskrevne innsatsområdene vil være interessant å prøve ut for tannhelsetjenesten i Agder, og mener at disse fem innsatsene kan igangsettes uavhengig av hvilken tannklinikstruktur fylkestinget vedtar for Agder fremover.

5. Hvordan vil DigiDOT-prosjektet bidra til å sikre gode og likeverdige tannhelsetjenester til innbyggerne på Agder?

Kommunedirektøren støtter satsingen på digitalisering av tannhelsetjenesten, og mener det er positivt at prosjektet har hatt særlig fokus på samarbeid på tvers av fagområder og at det er et fellesprosjekt for alle fylkeskommunene hvor man samarbeider om å vurdere aktuelle digitale verktøy.

6. Andre vurderinger

I høringen bes det konkret om innspill til fylkeskommunedirektørens forslag til vedtakspunkt. Kommunedirektøren savner imidlertid en bedre beskrivelse i fylkeskommunens vurderinger av hvilke konsekvenser forslagene til endring vil få for pasientene i de enkelte kommunene, dette er beskrevet over i punkt 3. Etter kommunedirektørens vurdering savnes det særlig en beskrivelse av hvilken effekt endringer får for sårbare pasienter og pasienter med et større omsorgsbehov.

6.1 By- og samfunnsutvikling

Det er heller ikke gjort noen vurderinger rundt hvilken effekt endringene vil ha for lokalsamfunn, med bortfall av arbeidsplasser og fagmiljø i den enkelte kommune. I henhold til Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet skal regional og kommunal planlegging bidra til å fremme et lavutslippssamfunn gjennom utvikling av bærekraftige, kompakte og attraktive byer og tettsteder. Kapittel 5 i retningslinjene gjelder for kommunene øst i Agder, her står det at: «*Det skal legges til rette for at handelsvirksomhet og andre publikumsrettede private og offentlige tjenestetilbud skal lokaliseres slik at de styrker sentrumsområder og sikrer innbyggerne god tilgjengelighet til lokalt handels- og tjenestetilbud.*»

Også i Regionplan Agder 2030 er det presisert at fylkeskommunen skal ta hele Agder i bruk og videre: «*Utviklingen skal fremme sosial rettferdighet og økonomisk trygghet for alle. Vi skal bruke hele Agder og sørge for at utviklingen kommer alle innbyggere til gode, og særlig de sårbare gruppene. Agder er et sammensatt fylke. Det er relative korte avstander, men også forskjeller mellom de ulike regionene. Byer, tettsteder og lokalsentre skal utvikle seg i tråd med egen identitet og utfra sine naturlige og historiske forutsetninger.*»

Kommunedirektøren opplever at fylkeskommunedirektørens forslag til ny tannklinikstruktur er i direkte konflikt med både nasjonale mål og retningslinjer, og fylkeskommunens egne mål for samfunnsutvikling.

6.2 Lokalisering

Dersom Agder fylkeskommune på grunn av fremtidige økonomiske rammer velger å redusere antall tannklinikker, mener kommunedirektøren at fylkeskommunen bør gjennomføre en ny vurdering av lokalisering av en ny tannklinikk øst i Agder. Etter kommunedirektørens vurdering vil en plassering på Akland være langt mer hensiktsmessig for innbyggerne i Risør og Gjerstad, og like bra for innbyggere i Vegårshei. For innbyggere i Tvedestrand vil de få samme utfordringer som innbyggere i Risør vil få med å reise til Tvedestrand. Det er kort avstand med den nye motorveien mellom Grenstøl og Fløyheia hvor neste tannklinikk er tiltenkt, og innbyggere i Åmli og vest i Tvedestrand vil også kunne benytte dem. En av innsatsområdene er jo «Pasientgrunnlag uavhengig av kommunegrenser». På Akland er det flere næringseiendommer med potensiale for ombygging til tannklinikk med langsiktige leieavtaler med fylkeskommunen.

Klima og natur

Lengre reisevei til tannklinikken vil medføre langt mer biltrafikk og dermed økte klimagassutslipp, enn det som er nødvendig med dagens struktur hvor klinikken er plassert i sentrum av byer og tettsteder. Kollektivtilbudet er ikke godt nok utviklet øst i Agder til at en kan forvente at folk vil benytte dette i særlig grad.

Kommuneplan

I kommuneplanens samfunnsdel er et av hovedmålene at Risørs historiske sentrum skal være et levende sted å bo og besøke, og ett av tiltakene for å nå dette er at kommunen skal jobbe aktivt med tiltak som bidrar til bosetting, næring, offentlige og private arbeidsplasser i Risør sentrum.

Konklusjon

Kommunedirektøren støtter fylkeskommunens arbeid med å videreutvikle gode offentlige tannhelsetjenester i Agder gjennom arbeidet med ny Tannhelsestrategi, nye innsatsområder og digitalisering.

Kommunedirektøren mener tannklinikken i Risør må beholdes. Forslaget om ny tannklinikkstruktur vil være negativt for innbyggerne i Risør, og at det vil være særlig negativt for sårbare grupper i befolkningen og vil motarbeide vårt arbeid med å bedre folkehelsen og utjamne helseforskjeller i befolkningen. Kommunedirektøren er også bekymret for hvordan endringene vil påvirke kommunens økonomi og tjenester når kommunen vil måtte bruke mer ressurser på å følge våre pasientgrupper til tannbehandling. Videre mener kommunedirektøren at Grenstøl som er brukt som geografisk målepunkt strider mot nasjonale retningslinjer og fylkeskommunens egne mål og strategier, og vil være negativt for sentrumsutviklingen i kommunene.

Dersom fylkeskommunen likevel må gjøre strukturendringer på bakgrunn av fremtidige krav om innsparinger mener kommunedirektøren at Akland vil være en bedre plassering av en fremtidig felles tannklinikk for et flertall av befolkningen øst i Agder.